

Відгук

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Чеховської Любові Ярославівни

«Теоретико-методичні основи організаційного та кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу в Україні», представлену на здобуття наукового ступеня доктора наук з фізичного виховання та спорту за спеціальністю 24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення

Актуальність обраної теми. Враховуючи негативні тенденції в стані здоров'я населення України внаслідок соціально-економічних та екологічних проблем, державна стратегія в галузі фізичної культури і спорту спрямована на створення умов для забезпечення оптимальної рухової активності кожної людини впродовж усього життя, досягнення нею достатнього рівня фізичної та функціональної підготовленості, сприяння соціальному, біологічному та психічному благополуччю, поліпшенню стану здоров'я і профілактики захворювань.

Сьогодні фітнес став одним із способів досягнення оптимального фізичного та психічного станів, внутрішньої свободи, гармонії. Фітнес як соціально-культурне явище вирішує ряд важливих завдань, а саме соціалізацію людей, створення широких можливостей для самопізнання, самоактуалізації особистості, сприяння появі нових культурних форм через творчу активність тих, хто займається фітнесом.

Фітнес реалізує цілий спектр цінностей фізичної культури: соціальних, політичних, естетичних, культурних. Можливості фітнесу для оздоровлення населення мають соціально-економічне значення.

Фітнес являє собою окрему галузь діяльності суспільства, яка задовольняє прагнення людини у покращенні власного здоров'я та підвищенні якості життя.

Прогресивний розвиток фітнес-індустрії в країні вимагає комплексного підходу до розв'язання багатьох проблем, де однією з найважливіших є організація рухової активності населення для збереження та укріплення здоров'я нації, збільшення тривалості активного періоду життя людини. В той же час, необхідно зазначити, що здоров'я людини залежить і від якості фізкультурно-оздоровчих послуг, які вона отримує у фітнес-клубі, а отже – від професійної кваліфікації фітнес-тренера, якій їх надає.

Система оздоровчого фітнесу в нашій країні вирішує одну із глобальних питань у сучасному суспільстві – сприяння оздоровленню людини. У той же час, стрімкий розвиток системи оздоровчого фітнесу, залучення до занять різних вікових і соціальних груп потребує методологічного обґрунтування, визначення теоретичних і методологічних підходів вдосконалення організаційного та кадрового забезпечення, що й обумовлює актуальність даного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими планами, темами. Дисертаційну роботу виконано згідно з темою 3.9 «Удосконалення наукових засад спорту для всіх, фітнесу та рекреації» Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2011–2015 роки Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту (номер державної реєстрації 0111U001735).

Дослідження здійснено відповідно до плану наукової роботи НУФВСУ на 2016–2020 рр. за темою 3.15 «Теоретико-методологічні засади оздоровчо-рекреаційної рухової активності різних груп населення» (номер державної реєстрації 0116U001630) та наукової теми кафедри фітнесу та рекреації ЛДУФК на 2016–2020 рр. «Технологія залучення населення до оздоровчої рухової активності» (номер державної реєстрації 0117U 003040).

Роль автора як співвиконавця тем полягає у розробленні, науковому обґрунтуванні концепції організаційного та кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу в Україні; розробленні проєктів професійних стандартів фітнес-персоналу (персонального фітнес-тренера, фітнес-тренера групових програм, менеджера фітнес-сервісу) та встановленні змісту їх професійної діяльності, а також зборі та аналізі інформації.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформованих у дисертації, їх достовірність і новизна, повнота їх викладу в опублікованих працях. Обґрунтованість та достовірність результатів дослідження обумовлені сукупністю методологічних і теоретичних позицій дослідження; теоретико-методологічною обґрунтованістю концепції дослідження; аналізом сучасних підходів до вирішення проблеми; організацією експериментальної роботи з використанням комплексу методів дослідження, адекватних об'єкту і предмету, меті і завданням дисертаційного дослідження, практичною апробацією; статистичною обробкою отриманих результатів та позитивним ефектом від втілення.

У експерименті взяли участь 52 студента – учасники II етапу Всеукраїнської олімпіади зі спеціальності «Фітнес і рекреація» (березень 2017 р.) із 19 закладів вищої освіти, науково-педагогічні працівники закладів вищої освіти і 13 членів журі, 120 тренерів та 586 клієнтів фітнес-клубів, 15 експертів.

За темою дисертаційної роботи опубліковано 53 наукові праці. серед яких 1 монографія; 4 навчальні посібники; 24 статті у наукових фахових виданнях України (з них 19 – у виданнях, внесених до міжнародних наукометричних баз); 4 – у закордонних виданнях за напрямом дисертації, 2 з яких – у виданнях, внесених до наукометричної бази Scopus.

Мета дослідження – обґрунтувати теоретико-методичні засади організаційного та кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу в Україні для успішного управління її суб'єктами та безперервного професійного розвитку персоналу.

Завдання дослідження:

1. Визначити проблемне поле теоретико-методичних основ оздоровчого фітнесу, історичних передумов його становлення.
2. Охарактеризувати сучасний стан функціонування системи оздоровчого фітнесу у світі та в Україні.
3. Визначити стратегічні напрями розвитку суб'єктів системи оздоровчого фітнесу в Україні.
4. Вивчити затребуваність фітнес-персоналу та зміст його професійної діяльності (персонального фітнес-тренера, фітнес-тренера групових програм, менеджера фітнес-сервісу).
5. Розробити проекти професійних стандартів фітнес-персоналу (персонального фітнес-тренера, фітнес-тренера групових програм, менеджера фітнес-сервісу).
6. Обґрунтувати передумови та розробити концепцію організаційного та кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу в Україні, визначити її проектну ефективність.

Об'єкт дослідження – система оздоровчого фітнесу.

Предмет дослідження – організаційне та кадрове забезпечення оздоровчого фітнесу в Україні.

Методологія дослідження базувалася на загальній методології наукового дослідження (В.Є. Виноградов, В.М. Костюкевич, В.І. Воронова,

О.А. Шинкарук, О.В. Борисова та ін.); фундаментальних положеннях теорії та методики фізичного виховання (Б.М. Шиян, Є.Н. Приступа, Т.Ю. Круцевич, Н.В. Москаленко, І.Р. Боднар та ін.); теоретико-методологічних засадах рекреаційної діяльності різних груп населення, спорту для всіх (Є.Н. Приступа, О.В. Андрєєва, А.І. Альошина, О.М. Жданова, R.S. Paffenbarger, S. Schlosberg та ін.); загальнотеоретичних положеннях оздоровчо-рекреаційної рухової активності (М.В. Дутчак, О.В. Андрєєва, О.Л. Благій, Ю.О. Павлова, Н.В. Kohl, С.Л. Craig, Е.В. Lambert, S. Inoue, J.R. Alkandari та ін.), підготовки фахівців із фізичного виховання та спорту (Л.П. Сущенко, О.Ю. Ажиппо, М.В. Данилевич, Н. О. Белікова та ін.), зокрема професійної підготовки майбутніх фітнес-тренерів (М.М. Василенко, О.А. Томенко та ін.); теоретичних основах управління сферою фізичної культури і спорту (Є.В. Імас, Ю.П. Мічуда, О.М. Жданова, І.І. Приходько та ін.); теоретико-методичних основах системи оздоровчого фітнесу (Е.Т. Хоулі, Б. Френкс, Л.Я. Іващенко, О.Л. Благій та ін.) та організаційних, нормативних засадах системи оздоровчого фітнесу (М.В. Дутчак, О.Ю. Ажиппо та ін.).

Методи дослідження:

1. Методи дослідження теоретичного рівня (аналіз; синтез; аналогія; екстраполяція; ретроспективний, системний та структурно-функціональний аналіз) дали змогу з'ясувати історичні передумови становлення оздоровчого фітнесу в зарубіжжі та в Україні, виявити проблеми його організаційного та кадрового забезпечення, конкретизувати основні дефініції дослідження, обґрунтувати місце оздоровчого фітнесу в структурі оздоровчо-рекреаційної рухової активності; визначити характеристики діяльності фітнес-клубу як складної соціальної системи (організаційну структуру, її тип, внутрішнє середовище, підрозділи, їх функції, управлінські зв'язки між ними; зовнішнє середовище і вплив його складників на діяльність організації тощо).

2. Методи дослідження емпіричного рівня: контент-аналіз, опитування (анкетування), педагогічне спостереження, документальний метод. Контент-аналіз застосовано для вивчення фактичного стану та встановлення перспектив удосконалення професійної діяльності фітнес-персоналу; анкетування – для встановлення змісту професійної діяльності фітнес-тренера. Педагогічне спостереження передбачало визначення основних трудових дій у професійній діяльності персонального фітнес-тренера та фітнес-тренера групових програм. Документальний метод дав змогу вивчити

документи організаційного та адміністративного регламентування діяльності установ системи оздоровчого фітнесу, документи звітності Міністерства молоді та спорту України за формою: № 2-фк (річна) «Звіт з фізичної культури і спорту» за 2015–2017 роки.

Методика PEST-аналізу полягала у виявленні й оцінюванні впливу чинників макросередовища на розвиток системи оздоровчого фітнесу.

Методику SWOT-аналізу застосовано для встановлення сильних і слабких сторін, можливостей і загроз у діяльності організацій системи оздоровчого фітнесу.

Метод експертного оцінювання дав змогу: з'ясувати зовнішні та внутрішні чинники впливу на діяльність організацій системи оздоровчого фітнесу; визначити трудові дії, трудові функції та професійні компетентності персонального фітнес-тренера, фітнес-тренера групових програм та менеджера фітнес-сервісу; оцінити проектну ефективність розробленої концепції організаційного та кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу в Україні.

3. Методи математичного та статистичного аналізу використано для аналізу та статистичної обробки отриманих результатів на різних етапах виконання дисертаційного дослідження.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що:

– *уперше* обґрунтовано концепцію організаційного та кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу в Україні, яка базується на сучасних методологічних підходах і спрямована на удосконалення організації системи оздоровчого фітнесу та забезпечення її персоналом для підвищення якості надання фітнес-послуг. Структурними елементами концепції є загальні та спеціальні принципи; мета та цілі; завдання та основні заходи з їх виконання; результати діяльності;

– *уперше* встановлено затребуваність фахівців системи оздоровчого фітнесу на вітчизняному ринку праці та визначено зміст професійної діяльності персонального фітнес-тренера, фітнес-тренера групових програм та менеджера фітнес-сервісу з детальною характеристикою трудових функцій та трудових дій з їх реалізації;

– *уперше* науково обґрунтовано проекти професійних стандартів «Персональний фітнес-тренер», «Фітнес-тренер групових програм» та

«Менеджер фітнес-сервісу», де, зокрема, систематизовано професійні компетентності, необхідні для виконання трудових дій із реалізації визначених трудових функцій;

– *уперше* сформовано стратегічні напрями розвитку суб'єктів системи оздоровчого фітнесу на середньострокову перспективу шляхом вивчення їх сильних і слабких сторін діяльності, можливостей та загроз;

– *удосконалено* інформаційну базу знань щодо становлення та розвитку системи оздоровчого фітнесу у світі та в Україні;

– *удосконалено* зміст основних дефініцій: «система оздоровчого фітнесу», «фітнес-індустрія», «фітнес-технологія», «фітнес-програма»;

– *удосконалено* й адаптовано алгоритм розроблення професійного стандарту для системи оздоровчого фітнесу;

– *набула подальшого розвитку* та систематизації інформація з міжнародного досвіду сертифікації фітнес-персоналу;

– *набули подальшого розвитку* дані про вплив чинників зовнішнього середовища на систему оздоровчого фітнесу та внутрішнє середовище організацій, які її утворюють;

– *набули подальшого розвитку* положення про стан інфраструктури оздоровчо-рекреаційної рухової активності та залучення населення до оздоровчого фітнесу.

Практична значущість дисертаційної роботи полягає у впровадженні концепції організаційного та кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу в Україні, що сприяє безперервному професійному розвитку персоналу та успішному управлінні суб'єктами цієї соціальної системи.

Основні результати дослідження використано у діяльності спільної робочої групи Національного університету фізичного виховання і спорту України та Громадського об'єднання «Фітнесконект Україна» з розроблення професійних стандартів для системи оздоровчого фітнесу, що підтверджено актом впровадження.

Матеріали дисертаційної роботи впроваджено у процес ухвалення управлінських рішень та організацію діяльності мережі фітнес-клубів «Sport Life» (м. Київ), Навчально-оздоровчого комплексу «Олімпійський стиль» Національного університету фізичного виховання і спорту України (м. Київ),

«Студії Пілатесу Анни Наконечної» (м. Львів) та «Фітнес студії Вікторії Торської» (м. Львів), що підтверджено відповідними актами.

Головні положення дисертаційного дослідження застосовано для удосконалення змістовного наповнення навчальних дисциплін «Фітнес-технології», «Оздоровчо-рекреаційні технології» та «Рекреаційно-оздоровча діяльність» для підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт» та предметною спеціальністю 014.11 «Середня освіта (Фізична культура)».

Результати дисертаційного дослідження використовують в освітній діяльності Національного університету фізичного виховання і спорту України, Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського, Харківської державної академії фізичної культури, Хмельницького національного університету, Херсонського державного університету, Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського.

Результати дисертаційного дослідження було впроваджено у діяльність Львівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, Хмельницького обласного центру фізичного виховання учнівської молоді, Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (під час Форуму вчителів фізичної культури). Усі впровадження підтверджено відповідними актами та довідкою. Результати дослідження можуть бути використані в діяльності державних і громадських органів управління різного рівня, суб'єктів системи оздоровчого фітнесу.

Результати даного дослідження оприлюднені на 27 конференціях різного рівня.

Особистий внесок здобувача полягає у постановці проблеми, організації та проведенні теоретичних і емпіричних досліджень; обґрунтуванні концепції організаційного та кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу в Україні; дослідженні змісту професійної діяльності та розробленні проєктів професійних стандартів персонального фітнес-тренера, фітнес-тренера групових програм, менеджера фітнес-сервісу; розробленні стратегічних напрямів розвитку вітчизняних суб'єктів системи оздоровчого фітнесу; проведенні опитування фітнес-тренерів та клієнтів, учасників

Всеукраїнської олімпіади зі спеціальності «Фітнес та рекреація»; проведенні контент-аналізу одного із популярних в українському сегменті інтернет-сайтів міжнародного кадрового порталу «HeadHunter» для вивчення кадрових потреб у фітнес-персоналі.

Наукові результати, подані у дисертаційній роботі, отримано одноосібно. В опублікованих зі співавторами наукових працях здобувачеві належить обґрунтування та формулювання науково-прикладної проблеми, розроблення алгоритму виконання дослідження, опрацювання та інтерпретація емпіричних результатів дослідження, формулювання висновків.

Здобувач є співголовою робочої групи з розроблення проєктів професійних стандартів для фітнес-персоналу, зокрема автором проєктів професійних стандартів «Персональний фітнес-тренер», «Фітнес-тренер групових програм», «Менеджер фітнес-сервісу».

Кандидатську дисертацію на тему «Теоретико-методичні основи технології управління персоналом фізкультурних організацій» зі спеціальності 24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення захищено 2001 року у Львівському державному інституті фізичної культури. Матеріали кандидатської роботи у тексті докторської дисертації не використано.

Оцінка змісту дисертації, її завдання в цілому та ідентичності змісту автореферату і основних положень дисертації. Дисертація складається з української та англійської анотацій, вступу, 7 розділів, висновків, списку використаних джерел (579 найменувань), 12 додатків. Загальний обсяг роботи становить 561 сторінка, з них 386 – основного тексту. Дисертація містить 73 таблиці і 45 рисунків.

Автореферат відповідає змісту дисертації і розкриває основні положення дисертації.

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми, подано зв'язок дисертаційного дослідження з науковими програмами, планами й темами; визначено мету, об'єкт і предмет; методологію дослідження; сформульовано завдання дослідження; обґрунтовано методи дослідження; подано положення наукової новизни та практичної значущості отриманих результатів; розкрито особистий внесок дисертанта; описано сферу впровадження результатів дослідження та вказано кількість публікацій.

У першому розділі «Стан та перспективи організаційного та кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу» представлено результати аналізу науково-методичної літератури та інформаційних джерел Інтернету для встановлення розробленості проблеми кадрового та організаційного забезпечення системи оздоровчого фітнесу.

У даному розділі значна увага була приділена аналізу термінологічного апарату, який є базовим з досліджуваної проблеми. Уточнено сутність спеціальних дефініцій «фітнес», «оздоровчий фітнес», «фітнес-індустрія», «фітнес-центр», «фітнес-клуб», «фітнес-студія», «фітнес-персонал», «фітнес-технологія», «фітнес-послуга», «фітнес-програма», «споживач фітнес-послуг» тощо. Удосконалено тлумачення поняття «система оздоровчого фітнесу».

Авторкою проведено аналіз історичних передумов становлення оздоровчого фітнесу та ретроспективний аналіз розвитку оздоровчого фітнесу в Україні, який свідчить, що існують різні версії описання виникнення та розвитку сучасного фітнесу.

Оздоровчий фітнес розглядається як інновація у сфері фізичної культури і спорту, значуще соціокультурне явище, цілеспрямований систематичний процес занять оздоровчої спрямованості.

Система оздоровчого фітнесу займає вагоме місце в структурі оздоровчо-рекреативної рухової активності і тому вимагає відповідних наукових підходів для вивчення і подальшого розвитку.

У роботі серед актуальних проблем розвитку системи оздоровчого фітнесу відзначено аспекти організаційного та кадрового забезпечення.

Авторка зазначає, що роботодавці звертають увагу на невідповідність компетентностей фізкультурних курсів реаліям практики. Сфера діяльності фахівців з оздоровчого фітнесу різнопланова – це викладацька, науково-дослідна, консультативна, тренерська, організаційно-управлінська та інші, тому удосконалення системи кадрового забезпечення вимагає розроблення вимог до кваліфікації працівників інших компетентностей, освітньо-кваліфікаційних характеристик, які є основою для професійного стандарту і галузевого стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю.

Таким чином, наукове обґрунтування організаційного та кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу в Україні дозволить підвищити

якість фізкультурно-оздоровчих послуг і буде сприяти збереженню і покращенню здоров'я населення.

У **другому розділі** «Методи та організація дослідження» обґрунтовано доцільність застосування методів відповідно до мети, завдань, об'єкта та предмета дослідження. Розкрито етапи проведення дисертаційного дослідження.

Під час виконання дисертаційної роботи були використані такі методи дослідження теоретичного рівня: аналіз та синтез; аналогію; екстраполяцію; ретроспективний; системний та структурно-функціональний аналіз; методи дослідження емпіричного рівня: документальний метод, опитування (анкетування), контент-аналіз, педагогічне спостереження, експертне оцінювання; PEST-аналіз, SWOT-аналіз; методи математичної статистики.

Дослідження, спроектоване на чотири етапи, виконували протягом 2012-2020 рр. Послідовність постановки та вирішення завдань детермінувала логіка дослідницького процесу й отримані результати.

У **третьому розділі** «Міжнародний досвід організаційного та кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу» розкриваються особливості діяльності міжнародних організацій, які розвивають оздоровчий фітнес. Аналіз проводився на основі діяльності тих міжнародних організацій, які беруть участь у розвитку рухової активності різних верств населення під час їхнього дозвілля для зміцнення здоров'я, тобто оздоровчого фітнесу.

Міжнародні спортивні організації були поділені на три групи:

– перша група – міжнародні організації, які передусім сприяють розвиткові фізичного виховання, однак у їхній діяльності є аспекти, пов'язані з розвитком оздоровчої рухової активності;

– друга група – міжнародні організації, зосереджені на розвитку професійного, олімпійського, адаптивного спорту, однак приділяють увагу і розвиткові оздоровчої рухової активності;

– третя група – спеціалізовані міжнародні організації, що розвиваються як спорт для всіх, так і оздоровчий фітнес.

У ході аналізу значна увага була приділена підготовці кадрів, підвищенню їхньої кваліфікації, атестації, сертифікації та ліцензуванню.

Аналіз функціонування системи оздоровчого фітнесу у світі показав, що у багатьох державах спостерігається зменшення витрат на охорону здоров'я і розв'язання демографічних проблем, що пов'язане із заняттями руховою активністю.

У даному розділі на основі звітності за 2014-2018 р. Європейської асоціації фізичної активності (Europe Active Association) та Міжнародної асоціації спортивно-оздоровчих клубів (IHRSA), охарактеризовано розвиток фітнес-індустрії у світі. Отже, 2018 року дохід міжнародної фітнес-індустрії зріс від 87,2 млрд. до 94 млрд. доларів порівняно із 2017 роком, кількість фітнес-клубів збільшилася з 200 тис. до 210 тис., а кількість клієнтів – від 174 млн. до 183 млн.

Отже зі зростанням членства на 4,5% до 11,1 млн. осіб на початок 2019 року, Німеччина зміцнила свої позиції як країна з найбільшим доходом та кількістю клієнтів.

Під час дослідження встановлено, що 2018 року найкраще підвищили свій рівень поширення фітнес-послуг Туреччина, Польща, Італія та Іспанія. Провідні позиції утримують Швеція та Нідерланди, де рівень поширення фітнес-послуг становить 21,6% та 17,1% відповідно. Отже оздоровчий фітнес стрімко розвивається і, на наш погляд, до 2030 року досягне своєї мети – 230 млн. членів фітнес-клубів у всьому світі.

Встановлено пріоритетні напрями оздоровчого фітнесу у 2017-2019 рр., які не втрачають своєї популярності: персональні / переносні фітнес-гаджети, групові тренування (групові онлайн-тренування) та високоінтенсивні інтервальні тренування. Одним із важливих напрямів зазначено і фаховість фітнес-персоналу, оскільки найму на роботу повинен передувати дозвіл на відповідну діяльність лише акредитованих спеціалістів.

Кадрове забезпечення оздоровчого фітнесу в зарубіжних країнах має свої особливості, однак, попри високу якість університетської освіти в країнах Європи, обов'язковим є тренерське ліцензування, яке повсякчасно підтверджує рівень професійної кваліфікації.

До найбільш авторитетних організацій належать ті, які акредитувала Національна комісія сертифікаційних агенств (NCCA). Однак найбільш популярними програмами сертифікації є «Персональний тренер (CPT)» та «Інструктор групових фітнес-програм (GFI)». Зауважимо, що часто організації для подальшого навчання пропонують для сертифікованого

фітнес-персоналу спеціалізовані програми навчання.

Це обумовлено наявністю офіційного єдиного стандарту для фітнес-клубів і створення сучасних умов для якісного проведення занять.

Встановлено, що система підготовки та сертифікації фахівців з оздоровчого фітнесу за кордоном (США, країни Європи, Японія тощо) є різною, однак має спільні риси. Для роботи фітнес-тренером обов'язковою є сертифікація компетентностей, а для більшості країн Європи – обов'язкове тренерське ліцензування. Для отримання сертифікату встановлено такі вимоги: диплом середньої школи або його еквівалент; іспит із серцево-легеневої реанімації, теоретична підготовка (знання з анатомії та фізіології), дотримання етичних рекомендацій тощо. Оцінювання фахового рівня фітнес-тренера відбувається згідно 13 професійних стандартів Комітету з питань стандартів «Europe Active», яке можуть здійснювати організації – акредитовані провайдери.

Аналіз міжнародного досвіду організаційного та кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу дав можливість визначити напрямки її вдосконалення в Україні.

У **четвертому розділі** «Вітчизняна практика організаційного та кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу» представлено матеріал, який стосується сучасного стану організаційного та кадрового забезпечення в установах оздоровчого фітнесу. В ході дослідження визначено, що основними лідерами на ринку оздоровчого фітнесу 2018 року були мережі фітнес-центрів середнього цінового сегмента: «FitCurves» (понад 105 залів у 38 містах), «Sport Life» (67 спортклубів у 18 містах), «Малібу» (26 клубів у 9 містах), «Атлетико» (24 клуби), «Pulse Gym» (14 клубів) і «Сафарі» (11 клубів). Є мережі і з меншою кількістю: від 3 до 8 клубів – «Спортленд», «MyFit», «InterFit», «Планета Фітнес», «Спортклуб Дії», «FitnessLife», «Вертикаль», «Домінант», «Ківі Фітнес» тощо. Серед компаній, які працюють у преміум-сегменті, найвідомішими є «Гран-прі», «Tsarsky», «Акваріум», «Подільський», «Sky Fitness» та ін. Дуже цікавою є інформація щодо кількості закладів фізичної культури і спорту за 2014-2019 рр. та чисельність залучених до занять фізичною культурою і спортом в Україні. Слід відзначити, що останнім часом спостерігаємо позитивну тенденцію зростання кількості осіб, які займаються різними видами оздоровчої рухової активності.

Функціонування установ оздоровчого фітнесу у м. Львові показало, що у 2018 р. функціонувало 88 фітнес-клубів (5% від усіх в Україні). Насиченість ринку фітнес-клубами у місті є нерівномірною. Лише 7,7% із них мають понад одну філію. Заклади з одним офісом становлять більшість. Ці клуби орієнтуються, передусім, на людей із нижчим за середній рівнем достатку. Споживачами фітнес-послуг у Львові у 2018 році було 57520 осіб (7,9%).

Аналіз організаційних аспектів діяльності мережі клубів «Sport Life» дозволив визначити наступні особливості: працюють у великому часовому діапазоні, що є зручним для вибору часу занять; у тренажерному залі проводять 110-130 персональних тренувань щодня, є близько 30 фітнес-програм, однак кожен клуб має свій перелік; 55% споживачів – чоловіки, 45% – жінки; у середньому за день усі фітнес-клуби «Sport Life» відвідують 3853 клієнти.

Що стосується кадрового забезпечення, то із 183 співробітників тільки 44,2% мають вищу фахову освіту, значна частина пройшла лише короткочасні курси чи фітнес-конвенції – це обмежує їхню здатність розв'язувати спеціалізовані завдання і практичні проблеми, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов. Більшість фахівців (54,1%) працює інструкторами тренажерного залу, 18% – тренерами у басейні, 16,4% – тренерами групових занять, 9,3% – ведуть заняття з дітьми, а 2,2% – заняття зі сквошу.

Для встановлення стратегії розвитку і конкурентного середовища на ринку мережі фітнес-клубів «Sport Life» застосовано PEST та SWOT-аналіз, тобто з'ясовано сильні та слабкі сторони, можливості та загрози діяльності. Установлено щорічне зростання потреби у кваліфікованому фітнес-персоналі. Потреба роботодавців у працівниках за відповідним видом економічної діяльності «Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок» за даними державної служби зайнятості на кінець 2016 року становила 0,4 тис. осіб, на кінець 2017 року – 0,5 тис. осіб і на кінець 2018 року – 0,6 тис. осіб.

Зазначимо, що у 2018 році найбільш привабливими для інвестицій були такі галузі, як «Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок», де вони зросли більш ніж у два рази – на 122,1 % (2017 року – 1,6 млрд. грн, а 2018 р. – 3,7 млрд. грн).

Проаналізовано запити роботодавців на фітнес-персонал (2015-2018 рр.), який було класифіковано за окремими професіями. Зокрема, 2015 року надійшло 230 запитів, 2016 року – 494, у 2017 року – 502 запити та 2018 року – 509.

Наявність вакансій зумовлена різними причинами: вимогами роботодавців до претендентів на посади, недостатньою кількістю підготовлених фахівців, вилученням спеціальності «Фітнес та рекреація» із переліку тих, за якими готували здобувачів вищої освіти, відкриттям нових фітнес-центрів та збільшенням кількості осіб, залучених до оздоровчого фітнесу тощо. Треба відзначити, що потреба у фітнес-тренерах обумовлена появою нових видів фітнес-програм.

З'ясовано, що серед роботодавців на сьогодні не існує єдиних критеріїв підбору фітнес-персоналу, немає чіткого розуміння трудових функцій та дій, які повинен виконувати фітнес-тренер тієї чи іншої спеціалізації, а відповідно і невизначеним залишається перелік його професійних компетентностей. Разом з тим, динамічний розвиток системи оздоровчого фітнесу вимагає від фітнес-клубів постійного впровадження інноваційних фітнес-програм для своєї конкурентоспроможності, а це – відповідної підготовки кадрів і регулярне підвищення його кваліфікації.

В даному розділі представлено зміст професійної діяльності персонального фітнес-тренера, фітнес-тренера групових занять та менеджера фітнес-сервісу на основі аналізу документів адміністративного регламентування, педагогічного спостереження в ході групових занять, персональних зв'язь, опитування тренерів та клієнтів. Таким чином, це дозволило встановити фактичний стан функціонування та кадрові потреби системи оздоровчого фітнесу. Перспективи трудової діяльності фітнес-персоналу і вимоги роботодавців до рівня його професійної підготовленості, невизначеність організаційних умов впровадження сучасної системи безперервного професійного зростання фітнес-персоналу, формування та дотримання вимог до його професійних компетентностей, зростання ролі неформальної освіти визначено, як передумови для розроблення концепції організаційного та кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу.

У **п'ятому розділі** «Перспективи розвитку системи оздоровчого фітнесу в Україні» представлена характеристика напрямів удосконалення організаційного забезпечення, визначено чинники мікросередовища та

макросередовища, які впливають на його функціонування. Даючи оцінку чинникам, необхідно враховувати не тільки їх фактичний стан, а й прогнозувати можливі зміни кожного з них.

За результатами експертів подано вагомість впливу соціальних, економічних, політичних та технологічних чинників на систему оздоровчого фітнесу для удосконалення організаційного та кадрового забезпечення.

Авторкою розроблені проекти професійних стандартів. Використано спеціальний алгоритм їх формування, адаптований до системи оздоровчого фітнесу. Професійні стандарти містять перелік загальних компетентностей; трудових функцій фітнес-персоналу та трудових дій, що входять до них; вимоги до знань, умінь і навичок для їх реалізації; медичні протипоказання для роботи; досвід, рівень освіти та кваліфікації. Це сприяє забезпеченню єдиних вимог до якості кадрового забезпечення, ефективності фітнес-послуг та розвитку системи оздоровчого фітнесу в Україні.

Розроблено проекти професійних стандартів для персонального фітнес-тренера, фітнес-тренера групових програм, менеджера фітнес-сервісу, узгоджені з Національною рамкою кваліфікації України та Європейською рамкою кваліфікацій. Для кожної категорії визначено необхідні трудові дії, які забезпечують виконання трудових функцій.

Виявлено 54 чинники впливу зовнішнього середовища на розвиток системи оздоровчого фітнесу в рамках PEST-аналізу. Встановлено 32 варіанти дій за критерієм оптимальності (вище 7,5 бала, коефіцієнт варіації – менше 10%) організаційного та кадрового забезпечення для удосконалення системи оздоровчого фітнесу

Отримані результати є підставою для обґрунтування концепції кадрового забезпечення в системі оздоровчого фітнесу в Україні.

У **шостому розділі** «Обґрунтування концепції організаційного та кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу в Україні» представлено теоретико-методологічне обґрунтування концепції організаційного та кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу в Україні.

Метою концепції є удосконалення організації системи оздоровчого фітнесу та забезпечення її персоналом для підвищення якості надання фітнес-послуг. Мету деталізовано в такі цілі:

- координація діяльності суб'єктів фізичної культури і спорту;

- формування системи моніторингу фітнес-персоналу;
- удосконалення функціонування фітнес-клубів.

Доцільним є державно-приватне партнерство у системі оздоровчого фітнесу. Зазначена співпраця дасть змогу виконати завдання з узгодження документів регламентування щодо розроблення і затвердження професійних стандартів для фітнес-персоналу, кваліфікаційної характеристики фітнес-тренера, які відображатимуть вимоги ринку праці, роботодавців та споживачів до якості професійної діяльності.

Авторка зазначає, що розвиток системи оздоровчого фітнесу передбачає покращення спортивної інфраструктури, розповсюдження фітнес-програм різної спрямованості для залучення населення до рухової активності. Також необхідно забезпечити модернізацію змісту і структури підготовки, професійної перепідготовки кадрів. Підготовка фахівців у профільних закладах вищої освіти повинна забезпечити їхню готовність до проведення занять з оздоровчого фітнесу.

Для виконання завдання щодо обліку фітнес-персоналу та міжнародного співробітництва рекомендується сформувати вітчизняний реєстр фахівців і сприяти його міжнародному визнанню в Американському USREPS та Європейському EREPS реєстрах фахівців з оздоровчого фітнесу.

Реалізація мети концепції досягалась координацією діяльності суб'єктів фізичної культури і спорту; формуванням системи моніторингу фітнес-персоналу; вдосконаленням функціонування фітнес-клубів, а також виконанням відповідних завдань, які залежать від рівня управління і взаємопов'язані між собою.

Експертами доведена проектна ефективність концепції організаційного та кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу. Експертне оцінювання здійснювалось за такими критеріями визначення рівня: обґрунтованості концепції прогнозування (аргументованість наведених характеристик, а також баланс між точністю та повнотою опису) ($9,1 \pm 0,2$; $6,5\%$); узгодженості концепції із зовнішнім середовищем ($8,3 \pm 0,2$; $9,8\%$); ймовірності реалізації концепції для встановленого горизонту прогнозування ($9,2 \pm 0,1$; $6,1\%$). Саме тому її реалізація за даними експертів дасть можливість вдосконалити правове регламентування, оптимізувати діяльність фітнес-клубів, забезпечити якісну систему підготовки кадрів та їх сертифікацію.

Зміст автореферату відповідає основним положенням дисертації.

У цілому позитивно оцінюючи дисертацію, слід відзначити окремі **недоліки та зауваження:**

1. У підрозділі 1.5 «Проблеми організаційного та кадрового забезпечення в науковому доробку зарубіжних і вітчизняних дослідників» недостатньо уваги приділено особливостям організаційного забезпечення системи оздоровчого фітнесу.

2. У розділі 2 «Методи та організація дослідження» необхідно було б указати кількісний склад учасників експерименту на різних етапах дослідження.

3. У розділі 3.2 «Стан функціонування системи оздоровчого фітнесу у світі» бажано було узагальнити отримані дані, наприклад, представити схожі і відмінні аспекти в системі функціонування оздоровчого фітнесу у світі для визначення тенденцій його розвитку.

4. На стор. 242 бажано було б представити якісний склад тренерів і клієнтів, які брали участь в опитуванні.

5. У розділі 5.1 «Характеристика напрямів удосконалення організаційного забезпечення системи оздоровчого фітнесу» не з'ясовано, яким чином автором визначено чинники зовнішнього середовища, які впливають на функціонування системи оздоровчого фітнесу.

6. У розділі 6.2 «Зміст концепції організаційного та кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу в Україні» доцільно було б при обґрунтуванні концепції представити дані власних досліджень, які було покладено в основу її розробки.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.
Дисертаційна робота «Теоретико-методичні основи організаційного та кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу в Україні» Чеховської Любові Ярославівни має достатнє теоретичне й практичне значення і є самостійним завершеним науковим дослідженням, де висвітлено нові науково обґрунтовані результати, що розв'язують важливу наукову проблему – вдосконалення організаційного та кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу в Україні.

За актуальністю порушеної проблеми, новизною отриманих результатів та практичним значенням дисертація Чеховської Л.Я. відповідає вимогам п. 10 «Порядку присудження наукових ступенів» затвердженого Постановою

Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами, внесеними з постанови Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015, № 1159 від 30.12.2015 року і № 567 від 27.07.2016), а її автор заслуговує присудження наукового ступеня доктора наук з фізичного виховання і спорту за спеціальністю 24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення.

Офіційний опонент:

доктор наук з фізичного виховання та спорту,
професор, проректор з наукової діяльності
Придніпровської державної академії
фізичної культури і спорту

Н.В. Москаленко

Підпис Москаленко Н.В. засвідчую:
начальник відділу кадрів

Н.І. Дем'янова

